

Frøformering i 25 år

- også en del af NKS' historie!

I NKS er der tradition for, at medlemmerne med passende mellemrum - og fortrinsvis omkring den tid, hvor frølisterne foreligger - bliver præsenteret for en vejledning i kunsten at så. Siden selskabets første medlemsblad så dagens lys i oktober 1965, er det blevet til sytten indlæg om emnet - altså om processen med at få frøene bragt *til* og *igennem* spirestadiet! (Den videre behandling og problemerne med at få de spæde planter gennem den første vinter, går langt de fleste udenom, men det er jo strengt taget også et helt andet spørgsmål).

Det er ikke »Tordenskjolds soldater«, der har skrevet om sagen: De sytten indlæg er fordelt på ikke færre end tretten forskellige forfattere. Det er i og for sig ganske imponerende, når forfatterantallet i KAKTUS som helhed iagttages.

Den første artikel om frøformering findes i 1. årgang nr. 2, januar 1966, og er skrevet af den daværende formand B. Kreutzer Hansen. På det tidspunkt var frøindkøb i NKS' regi ikke realiseret, og Kreutzer Hansen bruger nogen plads på at diskutere indkøbssted og -tidspunkt, ligesom også emnet jordblandinger behandles. Det essentielle er, at der sås i et sterilt system: plastbøtter eller syltetøjsglas lukket til, og der gives luft efter spiring. Der tales lidt om at prikke, men intet siges om de små planters liv ud over det første år.

Anno 1967 bød ikke på tips om frøformering, men i nr. 4, januar/marts 1968 bringes en frøliste på 21 numre. Frøene er hjemmeavlede donationer fra medlemmer, og kan erholdes mod fremsendelse af frankeret svarkuvert til selskabets sekretær. De hurtigste af selskabets daværende 238 medlemmer bliver forsynet først! I tilgift til frølisten bringes en oversættelse af »Kakteen-Haage«'s anvisning på frøformering fra selskabets katalog. Denne skal dog ikke citeres i detaljer.

I nr. 1, april/juni 1969 præsenterer B. Kreutzer Hansen en ny medarbejder ved bladet: W. Frania, Katowice, Polen, og hr. Frania debutterer i KAKTUS med »Et praktisk hjemmelavet hjælpemiddel ved frøformering af kaktus«. (Fig. I). Dette middel går ud på at holde konstant luftfugtighed, og temperaturer i området 20°-30°C. Denne temperatur er anbefalet af stort set alle forfatterne. Sterilisation af det ikke nærmere specificerede substrat samt brug af chinosol anbefales også.

I nr. 2, juli/september 1970 har en anden polak, W.

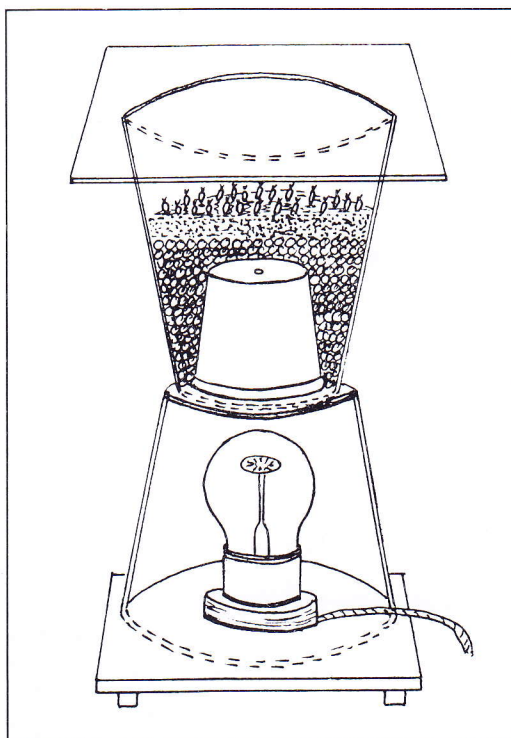

Fig. I.

Wojnowski, et indlæg af en lidt mere speciel art, nemlig »*Aztekium ritteri* i frøkultur«. Det lyder umiddelbart lovende, thi hvis noget så vanskeligt kan bringes til at spire og overleve, så kan alt det andet, vi menige tør prøve at så, vel også, men ak, Wojnowski giver ingen detaljer om fremgangsmåden, bortset fra, at substratet er steriliseret efter alle kunstens regler, at temperaturen er holdt omkring 30°C, og at der gives ekstralyse. Desuden den opmuntrende oplysning at efter 12 måneder er *Aztekium ritteri* frøplanter på egen rod 2-3 mm i diameter, mens podede eksemplarer skam kan være hele 8 mm. Vælg selv! I nr. 3, oktober/december 1971 vender Wojnowski tilbage med en artikel om svampedræbende antibiotica ved udsæd af kaktusfrø. Nu 18 år efter må det være nok at konkludere, at der også dengang fandtes midler som skadede, og midler som tilsyneladende ikke skadede de små frøplanter.

I nr. 1, 1971 har vor kasserer Otto Forum Sørensen (som altså da stod på medlemslisten, uanset senere antydninger om andet) begået en artikel om frøformering. Den kan jeg ikke citere, thi Otto har fjernet de pågældende sider fra sit udlånte materiale, og jeg har ikke haft mulighed for at fremskaffe dem andet steds. Men om ellers jeg husker ret, havde Otto konstrueret et glimrende »akvarium« til formålet.

I 1974 kom det første nummer af KAKTUS i bladets nuværende skikkelse, og i nr. 2, 1974, skrev den daværende formand, Frans Laursen om frøformering: Jordblandingen har $pH=6,1$, jorden steriliseres ved bagning, og frøene sås i separate små *lerpotter*, der vandes fra neden. (Ikke et ord om temperatur og lys denne gang).

I 1975 nr. 2, begyndte Cees Rijk van Ravens en fornem serie »Natur og Kultur«, og i afsnit 2, (nr. 4, oktober) omtales frøformering. Dette indlæg har længderekorden på feltet. Van Ravens starter med et stykke om frugter og frø og deres chancer for spiring og overlevelse i naturen. Van Ravens fremsætter som sin sunde overbevisning, at der ikke hidtil har været lanceret nogen patentopskrift, som garanterer optimale resultater (og deri har han ret, det gælder såmænd også i 1990). Den metode, van Ravens anbefaler, er skitseret i fig. II, og mon ikke en hel del af medlemmerne har hørt om dette system? Van Ravens har set metoden hos Donkelaar, og det har andre i selskabet sikkert også. Så-substratet er her sterilt.

I juli 1976, nr. 3 fortæller Finn Larsen om sin såmetode. Så-substratet steriliseres, og der anvendes svampegifte. Spiring sker i sydvendte vindueskarme uden lys- og varmetilskud, og det med fint resultat.

I nr. 1, 1977, vender van Ravens tilbage med »Ringnyt«, hvori opsummeres resultaterne af de norske medlemmers forsøg med frøformering. De anvendte metoder beskrives ikke i detaljer (systemet er efter alt at dømme, det ovenfor af van Ravens skildrede), men der er dog een detalje, der bør noteres: potter med ikke-spirede frø kan stilles væk til næste år, og når de så vandes igen, kan det meget vel tænkes, at der kommer spirer. Derudover er der et lille afsnit om at prikke frøplanter og om gødningstilførsel.

»Ring-nyt« fortsætter i nr. 4, hvor resultaterne af et forsøg med frøformering af diverse *Frailea*-arter gøres op. Metoden ved frøudsæd adskiller sig ikke fra tidligere beskrevne, men *Frailea*-fans vil kunne få et godt udbytte af at repetere artiklen, som også er inde på planternes videre vækst.

Så springes der frem til 1979, nr. 1, hvor Nils Hydén spørger: »Misslyckas du med frösådden?« Efter at have beskrevet den situation vi alle kender (nå, ja, så næsten alle da!), diskuterer Hydén småplanters muligheder i naturen og sammenligner med de forhold, der kan gives i samlinger, hvor forholdene ønskes

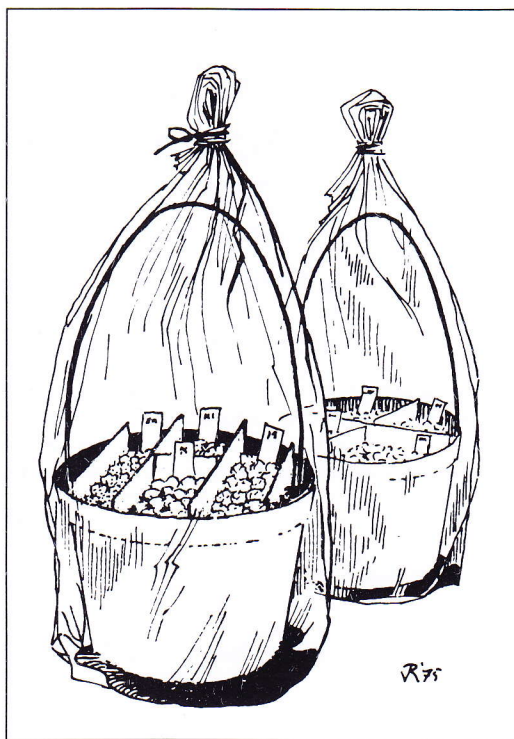

Fig. II: En både enkel og effektiv metode til at frøformere kaktus - man slipper for at tænke på vanding i ugevis!

optimeret. Hydén har indrettet et akvarium til formålet, så temperatur, fugtighed og lysforhold (lysstofrør) kan kontrolleres. Planterne kan stå her med et minimum af pasning i ugevis. Da det er et lukket system, steriliseres substratet.

Var der ingen artikel om frøformering i 1978, så er der til gengæld to i nr. 1979, thi i nr. 3 har Erik Hansen et indlæg om emnet. Erik Hansen følger de sædvanlige retningslinier, hvad angår luftfugtighed, temperatur etc., og bruger også sterilt substrat samt Telusol og Chinosol. Afvigende er substratet: grannålemuld fra skoven fordelt i jiffy potter. Resultater er i top, også melokaktus spirer 100%.

I 1981 nr. 1, er det den daværende redaktør, Hans Grønlund, der skriver om frøformering og i et stuevindue. Grønlund taler som den første om frøformering af *sukkulenter*. Der bruges »bagt« substrat og lukket system med plastposer. Grønlund gør opmærksom på, at lyset er af mindre betydning i begyndelsen, og at et lunt nordvindue derfor er bedre end et køligt sydvindue for spiringen. I øvrigt beskæftiger Grønlund sig også med prikling. Artiklen giver mange detaljer. I øvrigt bemærkes også, at frø, der ikke er spiret efter tre uger, i reglen aldrig spirer, hvilken

påstand en og anden nok vil bestride i hvert fald for sukkulenter. Jvf. også ovennævnte artikel om de norske forsøg.

I nr. 1, 1983 har Bruno Toxvenius en artikel som fortsættelse af Hans Grønlunds: »Frøformering ved kunstlys« (fig. III.) Bruno Toxvenius refererer her især til frø, der skal sås som helt friske, og hvor det derfor vil være nødvendigt at så om efteråret. Artiklen giver mange tips for dem, der ønsker at bruge kunstlys, og det såmænd ikke kun til formering.

Efter denne artikel i januar 1983 og helt frem til januar 1989 er der ikke eet indlæg om frøformering. Der burde kunne drages en konklusion heraf, men jeg ved ikke hvilken, så det lader vi hvile.

I nr. 1, 1989, var det Gunnar Ravn, der beskrev sin metode. Antagelig har samtlige læsere umiddelbar adgang til at opfriske dette indlæg, så det skal ikke citeres i enkeltheder. Endelig skal Niels Hansens bidrag til artiklen »Sådan dyrker vi« i nr. 2, 1989, bringes i erindring. Niels Hansens metode til at vande fra neden i frøskåle uden huller i bunden er nok værd at overveje.

I dette nummers »Meddelelser« findes, som vanligt, årets frøliste, og en del af medlemmerne skriver måske desuden frø hjem fra annoncørernes lister. Det er alt i alt en glimrende idé! Een ting er samtlige forfattere til disse artikler nemlig helt enige om: Du har et ganske anderledes syn på en plante, du selv har fremavlet fra frø.

Hanna E. Hansen

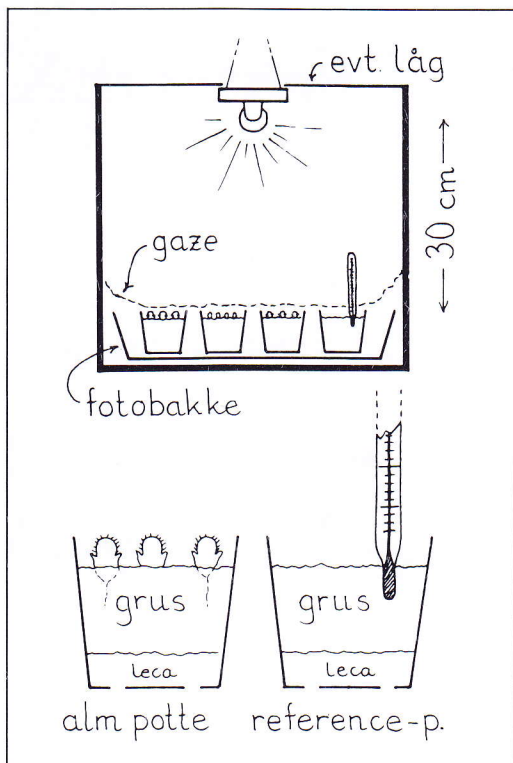

Fig. III.

Miniportræt

Dolichotele longimamma (DC) Br. & R.

Mycket variabel vad avser vårtornas storlek och antalet tornar, så ett flertal varieteter finns beskrivna. Plantorna bildar med tiden stora tuvor, som är lätta att dela för förökning. De gula blommorna, som kommer villigt efter en torr övervintring, har en angenäm doft. På grund av den rovliknande roten rekommenderas porös jord och lite försiktig vattning. Släktet Dolichotele, som idag förs till Mammillaria, förekommer i Mexico och Texas.

Håkon Nilsson

